

NOVA POTEZA ŽELEZ-
NIŠKIH MAGNATOV.NJIH NAMEN JE POMNOŽITI
DOHODKE ŽELEZNIŠKIH
MAGNATOV.Program je razvil Samuel Rea,
predsednik pennsylvanske
železnice.

Chicago, Ill. — Člani Komercialnega kluba, zastopniki velebitnega so obedovali v Blackstone-
nem hotelu. Z njimi je obedoval
Samuel Rea, predsednik pennsylvanske
železnice. Rea je ob tej
priliki govoril in zdi se da je bil
obed vprav zaradi tega prirejen,
da Rea govori in izigra novo po-
teto, v interesu privatnih železni-
ških interesov.

Smisel njegovega govora, na
kratko povedano, je bila ta, da se
naj zakonodajalci ne umetavajo v
železniške zadeve, kajti v železni-
kah je vloženih dvajset milijard
dolarjev in lastniki železnice naj
dobe pošten profit, da vlože nov
kapital v železniška podjetja.

Na to je hvalil seveda pennsyl-
vanski železniški sistem in pripo-
vedoval, da je pennsylvanska že-
lezniška bila prva, ki je dala že-
lezniškim uslužbenecem priliko, da
"sodelujejo pri železniški upra-
vi". Pripovedoval je, da je v Al-
toni, Pa., zaposlenih od 14.000 do
15.000 uslužbenecov, a zastavljalo
je samo 100 delavcev, ko je bila
stavka proglašena. Bahal se je, da
edino pennsylvanska železnica ni
proglasila embarga, dokler ni
vlada zahtevala, da se prevaža
premog.

Naglašal je tudi, da je majhen
dobitek, ki so ga imeli železniški
magnati, povzročal, da niso ho-
teli vložiti novega kapitala v že-
leznišce.

Dotaknil se je tudi nacionali-
zacije ameriških železnice in izja-
vil kot pravi železniški magnat,
da je nacionalizacija škodljiva.

Poročila o obedu ne povedo,
kakšno so bili privatni interesi za-
dovoljni s Reajevimi izjavami.
Najbrž so jim bila všeč, kajti ni-
hče ni protestiral.

Ali glavne stvari je Rea izpu-
stil iz svojega govora. Povedal ni,
koliko je vode v dvajset milijard
dolarjev železniškega kapitala, od ka-
tere ga prejema železniški ma-
gnati ravno tako dobiček ali di-
vidende kot od kapitala, ki je
bil v resnici vložen. Pojasnil ni,
da je njegova družba ustanovila
kompanijo unijo, ki pa ima ravo-
no tako velik vpliv na mezo že-
lezničarjev, kakor še pes laja v
luno. Izrazil se ni, kako visoke so
plače železniških ravnateljev, že-
lezniških advokatov in drugih že-
lezniških uradnikov in da je tre-
ba plače znižati, pa se bo pove-
čal dobiček železniških družb.

Pojasnil ni, kako so finančni
ki oplenjevali železnice in da ako-
zi desetletja so bile predmet špek-
ulacije, kar je povzročilo, da ni-
so hoteli ljudje vlagati kapitala
v železniška podjetja. Dotaknil
se ni škandalozne zgodovine že-
lezne in ravno tako ni povedal,
kako so železnice izkoriščale svo-
je uslužbence in ljudstvo.

Samoposebi se razume, da je
nacionalizacija ameriških želez-
nic škodljiva za železniške ma-
gnate. Izredno je pa škodljiva za-
nje, ako pri nacionalizaciji dobe
le toliko odškodnine za železnice,
kolikor so v resnici vredne.

Vse to bi bilo treba pojasniti,
da bi bil Reajev govor razumljiv.

Izd volitev je pokazal, kako
ljudstvo sodi o železniših in se-
danji privatni upravi. In ta ljud-
ska sodba se najbrž ne bo spre-
menila, ako vsaki teden po en žele-
zniški predsednik govori pri o-
bedu privatnim blaznim velebit-
nim.

Kitajska vlada je padla.

Peking, 20. nov. — Kitajska
vlada je podala ostavko. Krizo je
povzročila aretacija finančnega
ministra Lo Ven Kana, ki je ob-
tožen, da je vzel \$450.000 provizi-
je od nemških in avstrijskih ban-
kirjev pred vojno, ko je Kitajska
najela posojila 25 milijonov dolar-
jev. Predsednik republike Li Juan
lung je ukazal aretirati ministra.

NOVA SLAVNA DOBRODEL-
NOST VEDENJE BOGA-
TINIKI SROJ

Minneapolis, Minn. — (Feder.
Press.) — Tukajšnja procsionalna
dobrodela organizacija, ki se
imenuje "Community Fund", je
sklenila dati \$4000 za družine rev-
nih delavcev pod pogojem, da
podpora se ne sme dati tistim
delavcem, ki so bili na štrajku.
Dalje je bila določena vsota
\$3690 za pse in mačke, ki nimajo
doma. Tu pa ni nobenega pogoja
ali izjeme za pse in mačke. Delav-
ska zbornica strokovnih unij v
Minneapolis je sklenila apelirati
na svoje člane, da naj v bodoče
ignorirajo apele omenjene dobro-
delne organizacije za prispevke.

DRUŽBA VIŠJIH 400
SE BOJI SENCE.SENCA JE TAKO GEDA, DA
SE JO NE UPAJO POKAZATI.Kadar gre za ljudstvo, pa radi po-
kažejo najgršo stran.

New York, N. Y. — Evan Bur-
rows Fontaine je pisal, kakr-
šne so na Broadwayju. Cornellus
Vanderbilt White je mladinec,
katerega predniki so postali mi-
ljonarji, ker je bila vrednost zem-
ljišč v New Yorku ključna. Po-
sman je tukaj kot "sonny" in se-
stal se je z gđ. Fontainovo. Zda-
ja Fontainova toži za en milijon
dolarjev odškodnine, ker ji je ob-
ljubil poroko, pa jo je pustil na
cedilu.

Whiteju seveda ne manjka dro-
biča, da se brani na sodišču. Na-
jel je vohune, ki so pogledali v
Fontainovo preteklost. Nekaj u-
spesov te preiskave so predložili
sodniku Tompkinsu v Nyacku, N.
Y., kjer je bila vložena tožba. To-
kar je povedano v zapriseženih
izjavah, je mogoče resnično, pa
tudi neresnično. Te izjave pripo-
vedujejo, da so se drugi bogati
ljudje, ki pripadajo k višjim štri-
sto v družbi, tudi sestajali s pi-
salko. In zdaj jim je baje žal.

Navada je, da se take izjave za-
nesejo v sodniški zapisnik, ako
se predlože sodišču. Ali so imena
onih, ki so podpisali te izjave v
interesu mladega milijonarja, za-
nebena v zapisniku na sodišču v
Nyacku? Zakaj niso bila zaneše-
na imena v sodniški zapisnik, je
povedal sodnik Patterson v Ny-
acku, ki je eden Whitejevih za-
govornikov, da je tudi okrajni
sodnik:

"Ako se ta imena objavijo, te-
daj bo učinek tak, kakor da bi
kdo vrzel bombo med ljudi, ki
tvorijo višjo družbo."

Ampak v nobenem sodniškem
zapisniku ni zapisano, da je kdaj
rekel kateri javni uradnik ali od-
vetnik, ki ni hotel, da pridejo
imena tistih v zapisnik, ki so po-
dali zaprisežene izjave:

"Ako se ta imena objavijo, bo
učinek tak, kakor če bi kdo vrzel
bombo med ljudi, ki morajo dela-
ti, da se prežive."

ZDRUŽENE DRŽAVE DIKT-
RAJO ZAKONE MEHIKI.

Obregon je savrnil diktat.

Mexico City, 20. nov. — Pred-
sednik Obregon je povzročil senza-
cijo, ko je poročal v mehiški zbor-
nici, da administracija Združenih
držav poskuša diktirati Mehiki
zakone, ki se tičejo petrolejske
industrije. Objavil je korespon-
denco med mehiškim ministrom za
zunanje zadeve Panijem in ameri-
škim poslanškim namestnikom
Summerlinom v Mexico Cityju. Iz
te korespondence je razvidno, da
je Summerlin zahteval gotove
spremembe v predlogi glede pe-
trolejskih vrelcev, ki je bila pre-
ložena mehiškemu kongresu. Pani
je na Obregonovo navodilo odgo-
voril Summerlinu, da si Mehika
kot suverena država ne pusti
diktirati od tujih držav, kakšne
zakone naj sprejema za svoje
ljudstvo in za industrijo na svojih
tleh.

Poslanei v mehiškem kongresu
so soglasno odobrili Obregonovo
stališče in ostro kritizirali vmeša-
vanje ameriške vlade v mehiške
notranje zadeve.

BRUTALNA POLICAJA
TOŽENA ZA ODŠKODNINO.PRETEPALA STA NEDOLŽNA
DELAVCA S ČEVJO IZ KAV-
ČUKA.Eden delavec je dobil zaradi te-
ga nedolžnega ravnjanja kilo.

Gary, Ind. — Delavca Joseph
Popovrovič in John Petrovski iz
Chicago sta tožila policaja, ki sta
ju pretepala toliko časa, da sta
priznala, da sta pomagala vredi
ekspresni vlak na Michigan Cen-
tral železnici s tira, za pet in dva-
set tisoč dolarjev odškodnine.

Delavca izjavljata, da sta ju
pretepala skozi štiri in dvajset
ur. Ko sta bila aretirana, sta ju
pričela takoj tepsti. Pretepanje
se je vršilo v preločkih. Tepa
sta ju, dokler nista priznala, da
sta potegnila šreblje iz železni-
ških pragov. Ko sta delavca izja-
vila, da nimata najmanjšega o-
pravka z nesrečo, ki je sadela br-
zovlak, so ju privlekli k steni, na
kar sta ju policajka brutalne
tepa s čevjo iz kavčuka. Udarci
so padali, dokler nista bila de-
lavca pripravljena zaradi nezmo-
žnosti bolečin priznati vse, kar sta
sirovača od njiju zahtevala.

Človek s železnimi in jeklenimi
živi ne prenese take muke.

Petrovski je bil tako pretepan,
da je moral v bolnišnico, kjer so
ga operirali na kili, ki jo je dobil
pri pretepanju in svačanju s šev-
lji. Popovrovič se nahaja tudi v
alabam zdravstvenem stanju za-
radi pretepanja.

Za delavce so se zavzele delav-
ske strokovne organizacije in pre-
skrbale so njima zagovornika.

Zalostno je, da se taka brutal-
nost ne kasnuje s ječo najmanj
do deset let. Inkvizicija je že
zadnje odpravljena, zdi se pa,
da jo nekateri sirovi policaji še
vedno izvršujejo na svojo pest.
Da se taki zločini odpravijo, je
treba zanje določiti strogo kazen,
ki bo čestit rop. Tako izjavljajo
organizirani delavci. Kajti tako
mučenje lahko pohabi človeka za
vse njegove živne dni. Policaji so
prisegli, da bodo spojinjavili po-
stave in ustavo, ko so nastopili
službo. Vprav zaradi tega je z
njimi treba postopati najstrožje,
ako izvrše tak zločinski in bru-
talni čin, da bo kazni drugim po-
licajem služila za zgled, ki imajo
zverke instinkte v sebi in pože-
ljuje, da mučijo arestante, ki se
ne morejo braniti.

Veliko se piše, kako so mučili
prve kristjane v poganskem Ri-
mu. Veliko pametneje bi bilo, da
se napiše knjiga, ki bi pripovedo-
vala, kako mučijo danes nedolžne
delavce, da izsilijo iz njih izpovedi,
da so izvršili hudodelstva, o
katerih se jim še nikdar sanjalo
ni, da jih izvrše. Tako knjiga bi
pokazala vso gnulobo in koru-
piranost v pravi luči, poleg pa
vse bestialno sirovost nekaterih
varuhov in čuvajev reda in po-
stave.

NOVA PREDLOGA ZA IZPLA-
ČILO VOJAŠKE NAGRADE.Davek na vino in pivo naj plača
nagrada.

Washington, D. C. — Vloženi
bosta dve predlogi za izplačilo
vojaške nagrade. Denar se bo do-
bil na ta način, da se naloži davek
na pivo, vino in jabolčnik.

Predlogo vložil kongresnik Brit-
ten iz Illinoisa in davčna lestvica
bo sledeča: deset dolarjev od so-
da domačega piva, trideset dolar-
jev od soda importiranega piva,
deset dolarjev od importirane
galone šampanjca, pet dolarjev od
galone importiranega vina, dva
dolarja od galone domačega vi-
na.

Ta davek bo vrzel na leto se-
dem sto tisoč dolarjev, pravi kon-
gresnik Britten. Ta denar bo pla-
čal vojaško nagrado in ves naro-
ni dolg v dvajset letih.

Predloga zahteva, da se voja-
ška nagrada izplača v gotovini v
treh letih in sicer 1923, 1924 in
1925. Za izplačilo vojaške nagra-
de bo treba poldrugo milijardo
dolarjev.

DEMONSTRACIJE BREZPO-
SELNIN V LONDONU SM
NADALJUJEJO.

London, 20. nov. — Okrog 40.000
brezposelnih delavcev je bilo več-
raj na "gladovnem pohodu" iz
vseh krajev Anglije in Škotske v
London, kjer so se vršile velikan-
ske demonstracije na Trafalgar
Squaru. Demonstrantje so v napi-
slih in govorih odigosali minist-
skega predsednika Bonar Lawa,
ki ni hotel sprejeti njih deputaci-
je zadnji petek, in so izjavili, da
bodo taborili v Londonu toliko
časa, da jih Law sprejme in jim
pove, dali jim bo vlada preskrbela
delo ali dala denarno podporo.
Demonstracije so bile mirne.

NEMŠKI SOCIALISTI
ZAVRGLI ČUNOV NAČRT.Ne marajo biti v vladi s indus-
trijci in držali se bodo parole:
"Doli s Stinnesom!"FAŠISTOV ORGANIZACIJE
RAZPUŠČENE.

Berlin, 20. nov. — Čunov "ka-
bimet" je padel še predno je bil
organiziran. Izvrševalni odbor
združenih socialistične stranke je
včeraj zaključil, da socialisti na
noben način ne bodo sedeli v vladi
s pristavi Stinnesove stranke
nemških velekapitalistov. S tem
je koalicijska onemogočena in Čuno
se bo vrnil domov v Hamburg.
ako ga predsednik Ebert ne pre-
govori, da naj sestavi "podjetni-
ško ministrstvo" brez ozira na po-
litične stranke.

Takšno ministrstvo bi predstavl-
jalo le majhno manjšino v parla-
mentu in živelo bi le ob nevtraln-
osti demokratov in klerikalcev.

Politični krogi so malo optimi-
stični o izidu vladne krize in nihče
ne ve kaj pride jutri. Marka še
vedno pada in z dežele prihajajo
nove vesti o demonstracijah, iz-
gredih in pretekih stavek.

Pruski minister za notranje
stvari Severing je v soboto izdal
naredbo za razpustitev dveh taj-
nih oboroženih organizacij, ki sta
podobni fašistovski organizaciji v
Italiji. Ena teh organizacij je
nosila ime "Nemški narodni socia-
listi", druga je pa bila znana pod
imenom Rosbachova organizacija.
Obse organizaciji sta bili v zvezi s
Hitlerjevimi "sivostrojčarji" na
Bavarskem.

Severing je z naredbo vred ob-
javil tajne načrte teh organizacij,
ki so se pripravljale na puč in
in vojaško diktaturo v Nemčiji.
Vse tri organizacije nemških faš-
istov baje štejejo pol milijona čla-
nov.

NAVIGACIJSKA JEKLARSKA
MAGNATA.

Washington, D. C. — Zvezna
obratna komisija je pozvala pred-
sed Charles M. Schwaba, da ga za-
služi o razmerah v jeklarski indu-
striji in potrutjanjenju jeklarske
industrije.

Vprašali so ga, kakšen posel
zdaj opravlja. In jeklarski ma-
gnat je odgovoril:

"Nimam definitivnega posla.
Po imenu sem predsednik ravnateljskega odbora Bethlehem Steel
kompanije, toda aktualno sem se
umaknil."

Dobro bi bilo, da bi Schwab tu-
di povedal, ako aktualno ne pre-
jema več plače kot predsednik
jeklarske korporacije.

OTROK BREZ ROK IN NOG.

Chicago, Ill. — Zadnjo soboto
se je v Chicagu narodil otrok, ki
nima rok ne nog. Ni drugega ni
kot brezudno telesno in glava. O-
če otroka James C. Le Brasse, e-
lektričar po poklicu in stanujoč
na 3150 W. Monroe St., je otro-
ka zdravnik, naj ne pusti otro-
ka živeti. Zdravnik dr. B. H.
Breakstone se je posvetoval z
dvema drugima zdravnikoma v
West Side Hospitalu, kjer je bi-
lo dete rojeno in vsi trije so za-
ključili, da zavrzijo očetovo
prošnjo, da puste otroka pri živ-
ljenju. Otrok je ženskega spola.

FRANCIJA IN ANGLIJA V
NOVEM VOJNEM PAKTU.

Imperialisti obeh veseli so sklenili kupčijo, da se bodo
medsebojno podpirali v pritiskanju na Nemčijo in
Turčijo. Francija ima proste roke za strahovanje
Nemčije, Anglija pa za kontrolo Dardanel in olja v
Mezopotamiji. Italija dobi grške otoke, ako pride
zraven in Mussolini je že pristal na kupčijo. Impe-
rialistična politika entente nedvomno provocira nove
vojne in revolucije v Evropi.

Lausanne, Švica, 20. nov. —
Biljevnostna mirovna konferen-
ca, ki je bila danes tukaj otvor-
jena, je tajna. "Velika trojica"
— Curzon iz Anglije, Poincare iz
Francije in Mussolini iz Italije —
je sklenila, da vsi zaključki mo-
rajo biti sprejeti na tajnih sejah
in objavljeni bodo edino v urad-
nih poročilih.

Turki so bili takoj v začetku
porinjeni v ozadje, toda izmet pa-
ša je izjavil, da Turčija ni več
vazalna država in ne bo dovolila,
da bi zavezniški mešetarili s nje-
nimi interesi.

London, 20. nov. — Danes, ko
je bila v Lozani otvorena mirovna
konferenca med Turki, Grki in
zaveznički — ako ni bila zadnja
minuta zopet odročena — je pri-
šlo iz Pariza poročilo, da je bila
včeraj sklenjena vojna alijanca
med Anglijo in Francijo. Reak-
cionarji in imperialisti na čelu
Francije in sklenili so konjako
kupčijo za nadvlado Evrope.

Kupčija je v kratkem sledeča:
Anglija bo podpirala Francijo do
skrajnosti v izžemanju odškodni-
ne iz Nemčije, Francija bo pa
podpirala Anglijo do skrajnosti
glede njenega mirovnega progra-
ma napram Turčiji.

V ta pakt je povabljen Italija
in iz Švice je že prišla vest, da je
Mussolini sprejel glavne principe
nove alijance.

Mirovni pogoji, katere misli
Anglija usiliti Turkom, pomenijo
novo vojno na Blisknem vahu in
konsekventno novo evropsko voj-
no, ki prav lahko postane svetovna.
Kolikor je znano, sta se Angli-
ja in Francija zedinili na temelju
sledenih pogojev:

1. Turška morskala ožina mora
biti prosta in odprta v mirnem in
vojnem času bojnim in navadnim
ladjam vseh držav in obreke ožine
na obeh straneh mora biti de-
militarizirano, to je Turki ne
amejo imeti tamkaj nobenih utrdb.
To pomeni, da mornariške velenje
lahko vsakako zadavijo Turčijo in
Rusijo.

2. Francija se pridruži drugim
zaveznikom v strahovalni vojaški
in mornariški demonstraciji proti
Turkom v slučaju, da Turki ne bi
hoteli sprejeti mirovnih pogojev.
Rumunske in jugoslovanske čete
bodo vporabljene v Traciji.

3. Zavezniški obdrži Carigrad in
azijske nevtalne cone toliko
časa, da bo mirovna pogodba rati-
ficirana v zbornicah raznih držav.

4. Turške kapitulacije se odpra-
viijo, toda v bistvu ostanejo pod
drugi imenom.

5. Anglija obdrži mandata Pale-
stine in Mezopotamije s mosul-
skim oljnim poljem vred in Fran-
cija obdrži mandat Sirije.

6. Vse predvojne koncesije, ka-
tere je dala sultanova vlada za-
veznikom, morajo ostati v veljavi.

7. Mudanijski pogoji premirja
morajo biti v veljavi, dokler ne
bo ratificirana mirovna pogodba.

8. Zavezniška vojaška pokopali-
šča na Turškem morajo biti za
stalno izročena zaveznikom.

9. Dodekaneške otoke dobi Ita-
lija za toliko časa, da se zaveznički
sporazumejo med seboj komu pri-
padajo.

10. Turška armada v Evropi bo
omejena na gotovo število proto-
voljev.

11. Kristjanske manjšine v Tur-
čiji bodo pod zaščito zaveznikov.

12. Turki morajo plačati od-
škodnino zavezniškim državlja-
nom za uničena posestva na tur-
ških tleh.

13. Turčija ne bo smela zahte-
vati vojne odškodnine od Grške.
(Dalje na 3. strani.)

TURKI ZAHTEVAJO VEČ
PRAVIC NA SVOJIH TLEH.Angličani se nesramno mešajo v
notranje turške zadeve, kar so
pomagali Mehmedu k begu.SKUPŠČINA JE IZVOLILA
NOVEGA KALIFA.

Carigrad, 20. nov. — Rafet pa-
ša, carigradski guvernor, je pono-
vil zahtevo za kontrolo policije,
mestnih sodišč, brzojava, potnih
listov, pošte in drugih oddelkov
civilne uprave. Zavezniški gene-
rali so odgovorili, da ne dajo
uprave iz rok, dokler tako ne za-
ključijo mirovna konferenca.

Rafet paša je v imenu vlade v
Angori tudi predložil protest
proti činu Angličanov, ki so poma-
gali odstavljenemu sultanu. V
svojem protestu pravi da je bil
ta čin nesramno vmešavanje v
turške notranje zadeve.

Mehmed je dospel včeraj na
Malto, kjer so mu Angličani pripra-
vili varno stanovanje. Angličani
so sprejeli sultana s velikimi
častmi kot vladarja Turčije in ne
kot begunce, ki več ni noben
sultan.

Angora, 20. nov. — Velika
skupščina je v soboto izvolila
novega kalifa, to je duhovnega
glavarja mohamedancev. Skupšči-
na je izjavila, da je prejšnji kalif
Mehmed izgubil vse pravice do
kalifata s tem, da je pobegnil iz
Carigrada. Izvoljen je bil presto-
lonaslednik Abdul Medhid, ki je
dobil 148 glasov; vseh glasov v
skupščini je 163. Skupščina je
sporočila Medhidu, da ni izvoljen
sultanom, temveč le kalifom brez
vsake posvetne oblasti.

Abdul Medhid je sprejel podo-
ljeno mu službo, rekoč, da se za-
veda, da je Mehmed postal izda-
jalec svojega ljudstva in vere.

Abdul Medhid je nečak Mehe-
medov in sin sultana Abdula As-
sa, ki je bil umorjen leta 1877.
Star je 54 let in ima samo ene
čeno. Simpatizira s kemalisti in
baje je pesnik, skladatelj in slikar.

LE "ELANTI" JE DOVOLJENO
PREJEMATI PROFIT!

New York, N. Y. — Nekaj dni
po tem, ko je sodišče odločilo, da
mestna občina ne more obratova-
ti motornih omnibusov, je bilo
priobreno finančno poročilo edi-
ne privatne kompanije, ki sme
obratovati motorne omnibus.
Družba se imenuje "Fifth Ave-
nue Coach kompanija" in poro-
čilo pravi, da je napravila v letu,
ki je končalo s 30. junijem t. l.,
\$1.167.000 profita.

Glavnica Fifth Avenue Coach
kompanije je pod kontrolo New
York Transportation kompanije,
katero zopet kontrolira Interbor-
ough Consolidated korporacija.
Ta korporacija je pa v tako tes-
nem sorodu po višjih financah s
Interborough Rapid Transit tru-
stom v New Yorku, da davkopla-
čevalci in pasazirji ne poznajo
razlike med eno in drugo korpo-
racijo.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo
nestalno in mrzlo. Zgodnji vetro-
vi. Temperatura v zadnjih 24 u-
rah: najvišja 38, najnižja 34.
Solnce izide ob 6:46, zaide ob
4:25.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

THE ENLIGHTENMENT

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepju n. pr. (Nov. 30-22) poleg vsakega imena na naslovni strani pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

VAŽNO ZA KRZNARSKÉ DELAVCE.

Organizacija krznarskih delavcev "The International Fur Workers' Union" je pričela z velikim organizatoričnim delom po vseh mestih, v katerih krznarski delavci še niso organizirani. V ta namen je nastavila štiri organizatorje. Posebna pažnja se posveti, da se organizirajo delavci, ki so zaposleni pri barvanju in izdelovanju kožuhovine, tako da bo vsa krznarska industrija organizirana v eni organizaciji.

Dodaj so bili večina organizirani sami tisti delavci, ki iz kožuhovine izdelujejo razne produkte: kape, kožuhe, ovrtnice itd. Vodstvo organizacije in člani organizacije so se odločili, da morajo biti organizirani vsi delavci, ki pripadajo tej industriji, da bo organizacija močna in bo odgovarjala svoji nalogi. Dokler je samo en del delavcev ene industrije organiziran, drugi pa neorganiziran, tedaj organizacija ni izpolnila svoje naloge. Kajti nikakor ni pravično, da en del delavcev v industriji dela v ugodnih delavnih razmerah, drugi del pa v neugodnih. V Ameriki je bila marsikatera stavka ravno zaradi te hibe izgubljena, ker se je članstvo premalo brigalo, da se organizirajo vsi delavci, ki delajo v enlinisti industriji.

Na pr. stavbinski delavci, ki zastavljajo železne tramove na stebah, so organizirani, organizirani so tudi strojniki, ki izdelujejo stroje, organizirani so razni kovinski delavci, neorganizirani so pa delavci, ki garajo po jeklarnah in železarnah. Dokler niso ti zadnji delavci organizirani, toliko časa se ne more govoriti, da so kovinski delavci organizirani.

Tako je bilo dodaj v krznarski industriji in je še v marsikateri drugi industriji. Amerika je dežela dela in kljub temu, kaj vidimo? V tej deželi je komaj organiziranih štiri milijone delavcev, mesto da bi bilo organiziranih najmanj do dvajset milijonov delavcev, ki si z ročnim in duševnim delom služijo svoj kruh.

Organizacija krznarskih delavcev je zdaj pokazala pot, da je treba vse delavce v eni industriji pritegniti v organizacijo. Članstvo v drugih organizacijah, katere še ne objemajo vseh delavcev v industriji, naj posnemajo organizacijo krznarskih delavcev. In kedar se to zgodi, bo lahko zapisati, da ameriške strokovne organizacije napredujejo pri organiziranju delavskih mas.

ŽELEZNIŠKE DRUŽBE SO GLUHE ZA TAKE NASVETE.

Delavski tajnik Davis je mogoče dober človek, kajti po njegovem nasvetu bi morale železniške družbe plačevati tako visoko mezdo, da ne krije le življenjskih potrebščin, ampak da delavec lahko še nekaj prihrani.

Ako bi bile železnice lastnina ameriškega ljudstva, tedaj bi se mogoče dalo izvesti priporočilo delavskega tajnika tudi v sedanjem gospodarskem sistemu. Pravimo mogoče, ker ni garancije, da se izvede njegovo priporočilo, ako so železnice nacionalizirane, niso pa demokratično upravljane.

Industrija, ki je privatno kontrolirana, pa ne bo nikdar plačevala tako visoke mezde, da si železničarji še nekaj prihranijo, ker privatna industrija pograbi vse zase, kar se da prihraniti.

Delavci, ki delajo na železniških progah, so zahtevali, da se jim prizna življenska mezda osem in štirideset centov na uro. In kaj so delavci prejeli. Pet in dvajset centov na uro, ali tri in dvajset centov manj, kot je potrebno za življensko mezdo. Ta odlok železniškega delavskega odbora pokazuje, da so železničarji še daleč proč, da bodo prejimali tako visoko mezdo, da bodo lahko kaj od nje prihranili.

Ampak tudi železniško vprašanje se da rešiti. Znani ekonomičar Plumb je izdelal načrt za nacionalizacijo ameriških železnic z demokratično upravo. Ako kongres osvoji njegov načrt ali pa še boljše, tedaj bodo storjeni prvi koraki, da bodo železničarji nekega dne tako plačani, da bodo lahko nekaj tudi prihranili. Dokler pa ostanejo ameriške železnice pod privatno kontrolo, pa še misliti ni na to, da bodo železničarji prejimali tako visoke mezde, da lahko od njih kaj prihranijo. Priporočilo delavskega tajnika je sicer lepo, ampak če ima resno željo, da se tudi izvede, tedaj mora zagovarjati nacionalizacijo ameriških železnic po Plumbovem načrtu, ker če tega ne stori, ostane njegovo priporočilo le navadna pobožna želja.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Ljudstvo v stari domovini potrebuje poduka.

Greensboro, Pa. — Moja so-proga je ravno prejela iz stare domovine pismo, iz katerega hočem podati nekoliko odlomkov. Med drugim ji pišejo: "Draga mi! Tu v Sežani in v Šmarju smo dobili v darilo nove zvonove, katere je kupila vlada. To se je zgodilo dne 11. septembra, t. l. Tisti dan je bilo jako lepo. Zvonove so pripeljali iz Trsta, katerim smo šli naproti in je bilo ljudstva, da je bilo vse živo. Prišli so tudi iz drugih krajev in šli smo v velikem sprevodu. Godbe so igrale, dekleta so bila oblečena v belih oblekah in nosile so vence. Pranje so ravnotako nosili vence. (Bravo fantje, dobro napredujete!) Zvonove so peljali z dvema paroma belih konjev, voza pa ni bilo videti, tako je bil opletan."

Med drugim dalje omenja o nekdanji božji poti na Sv. Goro pri Gorici:

"V istem času so prenesli mater božjo iz Gorice na Sveto Goro. V vojnem času so vzeli mater božjo s Svete Gore ter jo prenesli v slovensko Ljubljano. Po končani vojni so jo spet prenesli v Gorico in dne 2. oktobra na Sv. Goro, kjer so ji napravili zašano kapelico. Onega spreveda se je udeležilo okoli 100.000 ljudi. Jaz sem res mislila, da je ljudstvo brer vere, a tisti dan sem videla, da je ljudstvo pobožno. Mater božjo so peljali s tremi pari belih konj. Na vozu je bilo kakih 15 deklet, oblečenih v belo kakor angeljčki. Voz je bil tako okrašen, da je težko dopovedati onemu, kdor ga ni videl. Bila so zastopana številna društva, šest godb in v sprevodu se je pomikalo kakih 50.000 ljudi. Drugega ni bilo ališati kot petje in molitev. Peljali so mater božjo do konca Solkana, katere cesta je bila od Gorice pa do tja posuta z zelenjem. Iz vse hiš je bilo videti, kako so letele svetilke na pot pred voz matere božje. V Solkanu so bile vse hiše okrašene z venci in raznimi svetilicami. Na večer je bilo vse razsvetljeno in godbe so igrale v slavo materi božji."

Doplnjena dalje ne omenja, kam so vlekli mater božjo, brkone na njen stari dom na Sveto Goro. Dalje še pravi v pismu, če bi se peljala deset kraljev, da bi ne bili napravili kaj takega, kako pa, saj mati božja je kraljica nebes in zemlje.

Enaka častnja so se dogajala pod staro Avstrijo kakor se dogajajo danes pod italijanskim režimom. V zadnji vojni smo toliko napredovali, da smo na isti stopinji kot smo bili pred vojno.

V kaj še dandanes ljudstvo veruje! V kos starega, črvicega, lipovega lesa, za katerega se pulijo duhovni, kdo ga bo imel, da bo z njim slepil ljudstvo in si od tega pridobival denar. O živem pobarvanem lesu pravijo take neverjetnosti, da človek kaj podobnega še sanjati ne more. Človek se rodi na enem mestu in na istem umre. Tak človek ne ve več kot kar mu ucepijo v mladih letih v glavo, zna in misli samo eno, to kar hočejo drugi, da misli, drugače tudi misliti ne more, ker vagojitelji in vsi ki so mu dali vzgojo, so njegovo misel prikrili tako, da se revež ne more duševno osamosvojiti.

V starem kraju so potrebni poduka in še enkrat poduka. Neobhodno rabijo napredne časopise kot sta Prosveta in Proletarec in drugi napredni listi. Rojakom po Združenih državah torej svetujem, da pomagajo k izobrazbi nesrečnega in zapeljanega ljudstva v stari domovini, ki mu preti še večje suženjstvo, ako se ne bo duševno osvobodilo. Pošiljajte jim napredno časopisje, vsak med svoje rojake. Vsak ima koga tam in ako mu ne more posebej naročiti lista, naj istega, ko ga sam prebere, takoj odpolje. Jaz pošiljam časopise po več števil skupaj, kar malo stane. Za 20 do 25 številk pošta računi deest do 13 centov. Pišejo mi sem s hvalečnostjo radi pošiljanja časopisov in zatrjujejo, da jim takih časopisov potreba. Rojaki, če vam je torej kaj za dobrobit ostalih rojakov v stari domovini, naročite in pošiljajte jim časopise. Najbolji dar zanje je dobro štivo. — A. R.

Fovest "Jimmie Higgins" je zrcalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

SLIKE IZ NASELBIN.

Barberton, O. — Rojak Frank Kranjec, kateremu je ogenj uničil meseca junija klavniško poslopje, je sedaj zopet otvoril trgovino s mesom na drobno in debelo, in sicer v novih modernih urejenih prostorih. Kljanje živine se vrši po zdravstvenih predpisih. Frank Kranjec je edini slovenski večji podjetnik v tukajšnji naselbini, ki vodi trgovino s mesom na debelo. Naprednemu rojaku želimo obilo uspeha pri novem podjetju.

Iz pečlarskega kluba je izstopil sobrat Luka Može, ter si izbral družico za nadaljno pot življenja v osebi gospodične Antonije Lukešič. Sobrat Luka Može je vreden član društva Triglav SNPJ, ter zastavonoša istega. Kot mladenič je bil vobče spoštovan. Može je doma iz vasi Potočje pri Postojni, nevesta pa iz vasi Košana. Obilo sreče!

Sobrat Joe Hiti se je po nesreči nevarno opeknel s kemično tvari v tovarni "Pittsburgh Glass Co." (Columbia Chemical Division). Opekline je bila huda po obrazu in rojak je bil v nevarnosti, da izgubi vid. Nahajal se je v bolnišnici, ki pa jo je pred kratkem zapustil in sedaj se zdravi doma na svojem domu. Joe Hiti je eden ismed pionirjev društva "Triglav" ter vedno vreden član. Želimo mu skorajšnjo okrevanje.

Družina Možek, katere je bila ena ismed najstarejših naselbincev na Huston cesti, se je preselila na Osmo cesto v novo moderno hišo. Kot vzrok navajajo vedni nemir v sosedovem takomimovanem "pihlerjevem kevdru". — Martin Želčanikar.

ZUNANJOST ČLOVEKA IN NJEGOV ZNAČAJ.

Dr. Edmond Locard, ravnatelj laboratorija tehnične policije v Lyonu, beleži nekoliko zanimivih podatkov o ocenjevanju ljudi po njihovi zunanosti. Najprej potrjuje staro resnico, da so oči čisto zrcalo duše; zato priporoča, pri preiskovanju človeka posvetiti prvo pažnjo njegovim očem.

V senici ljudskega očesa se zrcali vse nianse človeških občutkov: mržnja, ljubosumnost, jeza, lakost, nezaupnost, simpatija, nežnost, ljubav, strast itd. Manjši važnosti je hoja, oblika in velikost oči, kajti njih pravi izraz je le v onem plamenčku, ki žari v senici. Kdor ga prikriva, je ali slabši ali pa hinavec. Zato angleški starši in učitelji udijo devojke in dečke, naj gledajo vsakemu človeku ravno v oči. — Pri nas pa še vedno velja zastarelo pravilo, da je znak dobre vzgoje tudi v tem, da devojke in šene pri razgovoru s moškimi obračajo pogled v tla. Da, celo mnogi možje imajo nelepo navado, da med razgovorom opazujejo svoje čevlje ali karkoli, da le ne motrijo svojega sogovornika v oči, osebo, ako je starejši in celo imenitnejega stanu. Tako vedenje bi našega človeka na Angleškem zelo alabo označilo. Ravno tako čudno ne pa so tudi manjre onih, ki med razgovorom s pogledom iščejo navdihnenja po nebu ali po stropu. — Zelo značilna so tudi usta. Najmanjši migljaj ustnen lahko izda človekov značaj, dvignjenji pa radost. Debelejše ustnice označujejo občutljivo prav, tanke pa ostroumnost. Tudi smeh je izborn tolače iskrenosti lahko pa tudi predznosti, gluposti in hlinjenja. In vendar je današnji moderni človek sposoben, da vestno prikriva svoje občutke in da svojemu licu ter celo očem daje popolnoma drug izraz nego bi ga po svojem duševnem razpoloženju in značaju moral imeti. Sicer je pa vendar na človeku še ena stvar, ki ga najbolje označuje, a ji posebej najmanj pozornosti; to je uho. Človek posebno žena, ki ima povešene uhlje, je zahrbtna in opasna. Posebno se je treba čuvati onih, katerih niasa imajo na vrhu razširjeno obliko trikota. Po Darwinu pomenja to degeneracijo človeške pasme in povratek nazaj k opčjim pradedom. Tudi hoja igra veliko in važno vlogo pri razpoznavanju ljudskih značajev. Značajna je tudi gestikulacija; ako parljivo motrite kakoga človeka, lahko iz odnosa njegove geste zaključujete, kakšen je njegov poklic in kakšne so njegove navade.

Delavci brez delavčnega časa ipija je kakor vojak brez puške.

TRAGEDIJA NEZAKONSKE DECE.

Sicer so hvalabogu minili časi, ko je nasproti nezakonski deci bilo dovoljeno vsako sramotenje in ko so morali v javnih gostilnah sedeti le pri mizi, kamor ni nikdar sedel "pošten" človek; ampak samo konjeredce, sabaj ali drug pripadnik "nepoštenih" obrti. Pa še vedno prevladuje nasiranjje, da pomeni nezakonsko rojstvo madež za dete, ki naj bi vse svoje življenje do pozne starosti trpelo na tem madežu in bilo nekako družabno manjvredno bitje druge ali tretje vrste. Srednjeveški moralni predsodki in moralna manjvrednost tiste dobe še vedno ni povsem odpravljena in izkoreninjena. Tako so na primer v nemški vasi Gebweiler v "Alzacija" še leta 1905. torej v sedanjih dobi, zvečer redno pogasili vso ulično razsvetljavo za eno uro v znak žalosti, ker se je to leto narodilo v občini tisto uro nezakonsko dete! V mnogih mestih Nemčije zavodi za zaščito dece do prevrata niso bili pristopni nezakonski deci! In do leta 1854. je veljal v kneževini Reuss zakon, da se mora vsaka nezakonska mati v četrtem mesecu nosečnosti na oblasti javiti ter tam opraviti nekakšno uradno generalno izpoved, to je popisati podrobnosti, kako se je zgodilo, da je prišla v blagoslovljeni stan. Takšne navade se čitajo kakor zločinske ali perversne pravilice iz srednjeveške Amerike, so pa žalibog resnični dogodki iz "prosvetljene" Evrope srednje dobe!

V Evropi se rodi povprečno milijon otrok na leto. Po statistiki v Rueljevi knjigi "Das proletarische Kind" (Proletarsko dete) pride v Avstriji (sedanji) na 100 novorojenčkov 14.6 nezakonskih, v Nemčiji 9.3, v Angliji le 4.5. V Sloveniji je nezakonske dece okroglo 36.000. (Podrobnejše podatke najdemo v Goršičevi knjigi "Socialna zaščita dece in mladine", izšla letos pri "Tiakovni zadrugi" v Ljubljani.)

Na tisoče neomoljenih žensk v dobi materinstva (med petnajstim in petdesetim letom) je odpadlo v stari Avstro-Ogrski skupaj 44.1, v Nemčiji 29.5 nezakonskih rojstev. Če se primerjajo različne tedanje avstrijske kronovine, kako se ta rojstva razdeljujejo, je razvidno, da vzrok nezakonskih rojstev ni v večji ali manjši "nemoralnosti", marveč da so razlogi v prvi vrsti socialnega in gospodarskega značaja in da igra takozvana "moralna" prav podrejeno vlogo, na primer v vojnih časih ali sicer izjemoma. Tako se je na primer na starem Štajerskem konstatiralo na 100 porodov 23.3 nezakonskih, če pa se je delila Štajerska na zgornji nemški in spodnji slovenski del, je bilo razmerje nepričakovano izpremenjeno. Na 100 rojstev na slovenskem Štajerskem je prišlo le 16.3 nezakonskih, na nemškem Štajerskem pa 45.2 nezakonskih. Na nemškem Štajerskem so namreč žentive ali moštve težje, ker velja precej strogo načelo, da se posestva podedujejo v celoti in ne dele (takozvana Hofverfassung) in dedovanje ne neomejevano, tako da deca ni enakopravna. Na slovenskem Štajerskem, kakor tudi v južnem nemškem delu (okrog Gradea samega) pa prevladujejo male kmetije in je deditev večja. Zgornja Štajerska pozna zato kot staro navado, da se ljudje ne ženijo rano, pač pa je v navadi obhajanje izven zakona. Čim so iz gospodarskih razlogov mogoče žentive (moštve) na nekdanjem Kranjskem ali pa celo v Srbiji ali na Hrvaškem, pade število nezakonske dece. Zato na primer pri starih Židih nezakonska rojstva skoraj niso bila znana, ker so se možki ženili s 16. ali 17. letneke pa so se še s 14. letom. No Koroškem imajo takozvani "Hoferecht", mladi ljudje se ne morejo žentiti (moštiti) in odtod znane posledice, da izkazuje Koroška velik odstotek nezakonskih (8 odst. prebivalstva).

Pogosto se zgodi, da se v poznih letih sklene zakon in se pri tem polegiti po četvero ali več dece.

Pa tudi sicer se jasno vidijo stiki med gospodarskim življenjem in odstotkom nezakonskih rojstev. Tako vpliva velikanska draginja po vojni, pomanjkanje stanovanj, nezaposlenost zaradi neuspešna trgovine in industrije. Vse to omejuje sklepanje zakonov in pospešuje izvenzakonsko obhajanje. Po obnem naziranjju je zakon legitimiranje razmerja spolov. Pa še v normalnih časih je

bilo na primer v Nemčiji šest milijonov možkih na osem milijonov žensk, odraslih, v dobi za zakon, vendar pa neomejenih in neomeženih zdravih, to le zaradi neugodnih socialnih razmer izključenih od legitimnega zakona in navezanih na nezakonsko obhajanje. Za Jugoslavijo še nimamo statistike, vendar se pripravljajo. Getovo je, da se je po vojni to razmerje silno neugodno izpremenilo. Še posebno neugodno za ženo. Pred vojno je povprečno prišlo na 1000 žentive sposobnih mož še 1050 žensk, po vojni pa 1150, to je, če se oženijo danes vsi za to sposobni možki, ostane vsaka sedma za moštve godna ženska brez moža. Ker pa zelo raste število mož, ki se iz gospodarskih razlogov ne morejo oženiti, silno raste število žensk, ki so izključene iz legitimnega spolnega življenja, iz zakona. Zato število nezakonskih rojstev raste, in raste tudi število nedovoljenih operacij, mazaštva in zločinov. Morala temelji na gospodarskem življenju! Ozdravljenje se zato tiče vsega kompleksa nankrat in je ravno valed tega tako težavno.

Usoda nezakonske dece je že izpočetka nad vse žalostna. Tudi kjer niso v veljavi stara nečloveška naziranja in predsodki, nezakonsko dete ni navadno dobrodošlo. "Kaj pa je tebe treba bilo!" Umrljivost nezakonske dece je neprimeroma večja kot zakonske, ker nima nezakonska deca tiste skrbi in nege kakor je treba. Često pridejo v roke k raznim ženskam za smešno nizko odškodnino in čisto postanejo takimi otroci "angelčki". Če prestanejo revški mučeništvo otroške dobe, še jim usoda le redkokdaj prijazno nasmehlja. Sredstev za strokovno ali poklicno izobrazbo ni in tako postanejo le prečesto navadni ne-kvalificirani delavci. Iz tega nastaja negotovost eksistence, čestom menjavanje služb, ponavljajoča se nezaposlenost, alkoholizem, prostitucija, kriminalnost, tuberkuloza, dedno obremenjenje in — zopet nezakonska deca. To zopet rodi fizično in moralno manjvrednost ter veliko narodno zlo. Nezakonska deca je kader, iz katerega se rekrutira mnogo bebec, idijotov, zločincev, vlačug, postopačev — in mi gledamo in ne vidimo svoje dolžnosti. Naša dolžnost pa ne obstoji v solzavem umiljenju, združenem z zabavljanjem nad moralo. Naša dolžnost je mnogo večja, mnogo težja, mnogo dražja. Glavno pa je, da se zbudi socialna vest in zavest. To je ena velikih nalog naše dobe.

Materinščina prebivalstva največjih mest.

Pittsburgh.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) Človek bi mislil, da mesto Pittsburgh vsebuje veliko večji odstotek tujerodcev in njihovih tukaj rojenih otrok, kakor na pr. staroslovno ameriško mesto, kot je Boston. Pa ni temu tako. V Bostonu je od vsega belokožnega prebivalstva le skoraj 25 odst. Amerikancev, katerih oba roditelja sta se že rodila v Združenih državah. V Pittsburghu pa je po ljudskem štetju od l. 1920 odstotno razmerje belokožnega prebivalstva sledeče: skoraj 22 odst. tujerodcev, skoraj 39 odst. tukaj rojenih otrok tujerodnih starišev (namreč čez 28 odst., kjer sta bila oba roditelja tujerodca, in čez 10 odst., kjer je eden je bil tujerodec) in čez 39 odst. tukaj rojenih Amerikancev, katerih oba roditelja sta se že rodila v Združenih državah.

Skupno prebivalstvo mesta Pittsburgha znaša 588,343, od katerih je 550,261 belokožcev. Foreign white stock", t. j. tujerodeci in njihovi tukaj rojeni otroci, znaša 333,731. Izmed teh poslednjih prednjačijo po materinščini Angliji, na to sledijo postopno Nemci, Poljaki, Italijani, Židje, Slovaki, Srbo-Hrvati itd.

Kot Srbo-Hrvati so navedeni: 8,211, od teh 4,622 tujerodcev in 3,589 tukaj rojenih; L. 1910 jih je ljudsko štetje našlo 7,904.

Kot Slovenci so bili navedeni: 2,874, od teh 1,400 tujerodcev in 1,474 tukaj rojenih. L. 1910 je bilo Slovencev navedenih 3,749, torej veliko več.

Skupaj bi bilo torej po tej statistiki in Pittsburghu 11,085 Jugoslovancev.

Vseh Slovanov v Pittsburghu je 71,268.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Nestranska liga v Kaliforniji je apelirala na svoje člane, da naj prispevajo živila za stavkujoče železniške delavce. Železničarji pobirajo živila na postajah in jih odpošljejo na stavkovni stan, kjer se razdeli med 250 potrebnih stavkarskih družin v San Franciscu in Sacramento.

Konferenca za združenje 16 železniških uniij v eno organizacijo se odpravi v Chicago 9. decembra. Jensen, predsednik čikaškega distrikta, je povabil vse unije, da pošljejo delegate na konferenco.

Konferenca operatorjev in rudarskih odbornikov v Chicagu se je brez malega razbila. Odsaka, ki zastopata obe stranki, se nista mogla zediniti glede načrta za bodočo medzno konferenco. Vrtili se bodo novi sestanki za zblizanje nasprotnih elementov.

V New Yorku mogoče zastavka 18.000 delavcev na tovarnih postajah Pennsylvanjske železnice. Stavkujoči železniški delavci v Rock Islandu in v Silvisu, Ill., so v velikih stiskah in potrebujejo gromotne pomoči zase in svoje družine.

Razne vesti.

KUKLUKSKLANOVCEM V LOUISIANI JE ZRASTEL GREBEN.

Governor Louisiane se je odpeljal v Washington, da prosí pomoč proti tajni organizaciji.

Washington, D. C. — John M. Parker, governor države Louisiane, se je odpeljal v Washington, da konfirira s predsednikom Hardingom in ga prosi pomoči proti Kukulksklanu, tajni organizaciji, ki terorizira prebivalstvo v državi.

Governor bo apeliral, da zveza vlada v gotovih krajih v državi Louisiani poseže vmes in napravi red in zakon. Tako poroča dnevnik "Washington Post".

Dnevnik pravi, da je governor Parker odpotoval v Washington, da predloži položaj predsedniku Hardingu. Dalje, da informira vlado Združenih držav, da je misteriozna organizacija skoraj prepredila izvajanje državnih zakonov, zaradi tega predloži, da uprava izvaja zakone v državi v določenih pokrajinah.

List nadaljuje, da je governor skoraj brez moči napram nevidni moči Kukulksklana.

Spartanburg, S. C. — John M. Parker, governor države Louisiane, je v spremstvu državnega prokuratorja na potu v Washington, da konfirira s zastopniki justičnega departamenta.

Časnikarski poročevalci poročajo, da se je governor izrazil, da ni zaradi tega na potu v Washington, da zveza vlada prevzame vlado v Louisiani, ker državne oblasti niso kos Kukulksklanu. Dostavil pa je, da se bodo tudi o Kukulksklanu razgovarjali v Washingtonu. Toda on upa, da se zadeva ne objavi v časnikih.

New Orleans, La. — Governor Parker in državni prokurator Coo nameravata predložiti justičnemu tajniku delovanje Kukulksklana v tej državi.

Governor je nedavno zahteval, da Kukulksklan preneha s svojimi paradami v maskeradni obleki. Zdi se, da se kukulksklanovi norčujejo iz njega, ker se pohodi vечно obdržavajo.

SUBVENČNA PREDLOGA NI UMAKNJENA.

Farmarski blok je proti nji.

Washington, D. C. — Sedem in šestdeseti kongres se je sešel k izrednemu zasedanju. V političnih krogih govore, da se je to zgodilo, da se mu predloži na željo predsednika subvenčna predloga.

Opozicija proti tej predlogi se je tudi pojavila v republikanski stranki, ki je močna. Zaradi tega je zelo dvomljivo, da bo subvenčna predloga sprejeta. Nekateri svetovalci administracije izjavljajo, da predloga ne bo sprejeta, drugi pa trdijo nasprotno in izjavljajo, da se zanjo dobi potrebna večina.

Konferenca naprednih senatorjev, ki jo je sezval senator La Follette, pokazuje, da se organizira opozicija proti predlogi, s katero bo treba računati. Ako se opozicija posluži obstrukcijske taktike, tedaj ne pride proračun pod streho pred 4. marcem in sklicati bo treba prihodnji kongres k izrednemu zasedanju.

V kongresu ne morejo pričakovati podpore od kongresnikov in senatorjev, ki so prišli iz farmarskih distriktov. Senator Capper, ki vodi farmarski blok v senatu, izjavlja, da bodo senatorji, ki so člani bloka, glasovali proti predlogi.

ZENA ZOORELA V BOLNIŠNICI.

New York, N. Y. — V Rockefellerjevem inštitutu preizkušajo aparat na bolnikih, ki so v zadnjem štadiju plućnice. Bolnika dajo v šumnato, ki je osem čevljev široka, osem čevljev dolga in deset čevljev visoka. Na to izpuste iz nabiralnika kisla v sobo.

Samoposebica je, da služijo za "preizkuševalne zajčke" same revni ljudje. Kadar se stvar bese, pa zdravijo z novimi iznajdbami bogate ljudi.

V tej temi šumnati je ležala bolnica gđ. Ana Couche. Zrak v šumnati je bil prepojen s kisikom. Naenkrat je živnula iskra in vsa soba je bila v plamenu. Ogenj so pogasili in bolnico so našli sežgano na postelji.

Časnikarska vest, umerjena za javnost, pripoveduje, da je bolniška strešnica videla, kako se je utrnula iskra. Zakričala je, vsela je neko čunjo in je skušala pogasiti ogenj. Prihiteli so uslužbenici in jo potegnili iz šumnate. Hoteli so potegniti tudi bolnico, pa jih je ogenj vrgel nazaj.

Ta vest ne pojasnjuje vseh vprašanj. Ako je prišel goreti kisik v sobi, tedaj je bila vsa šumnata hkratu v plamenu. In če je bila bolniška strešnica ob tem času v sobi, kako je bilo njo mogoče potegniti ven, bolnico pa pustiti notri?

Saj je bila šumnata majhna, tako majhna, da so lahko dosegli tudi bolnico, ako so lahko prišli strešnico.

SENATOR NEWBERRY JE ODLOŽIL MANDAT.

Washington, D. C. — Truman H. Newberry, senator iz Michigana, je odložil svoj mandat. Ob tej priliki je podal daljšo izjavo, v kateri se pere.

Mehika ima 300.000 fašistov?

Mexico City, 20. nov. — Voditelji fašistovske organizacije v Mehiki se hvalijo, da imajo že 300.000 članov največ iz srednjih stanov.

Angleški parlament odprt.

London, 20. nov. — Novi angleški parlament je bil danes odprt. Klop liberalcev v zadnjem parlamentu je zasedla mogočna skupina delavskih poslancev, ki bodo glavna opozicijska stranka. Nekaj je slišati, da se Asquithovi in Lloyd Georgejevi liberalci združijo.

Tri dni bo trajalo organiziranje zbornice in prisaganje poslancev in v četrtek bo kralj čital svoj prestolni govor nakar vlada naznani svoj program.

De Valera grozi s "krvavo poplavo".

Dublin, 20. nov. — Položaj na Irskem je zopet kaotičen. Erskine Childers, republikanski voditelj, je bil obsojen na smrt in bo morda še danes ustreljen. De Valera, predsednik irske republike, je objavil grožnjo, da bo eksekuciji Childersa sledila "poplava krvi". Valera pravi, da je angleška vlada velela umoriti Childersa in in irska svobodnodržavska vlada je razvelj v službi Anglije, ako izvrši povelje. To je tako velika sramota za Irce, da je največja poplava krvi ne opere, pravi De Valera.

Včeraj je bila razstrelba mine v Inchicohu, ki je umrla štiri svobodnodržavske vojake. V Dublinu je četa vojakov streljala na demonstrante, ki so zahtevali, da se Mary MacSwiney izpusti iz ječe, v kateri je na gladijni stavki že od 4. novembra. Trije civilisti so bili ranjeni. Demonstracije je organiziral Delavska stranka. Mary MacSwiney, ki se postji že 16 dni, je na smrti postelji. Njena sestra Annie je tudi prišla k gladovni stavki v protestu, ker ji vlada ne pusti obiskati Mary.

DANAŠNJE KRŠČANSTVO.

Philadelphia, Pa. — Krist ni ušil in priporočal prohibicije. Na šenitovanju v Kani Galileji je celo vodo spremenil v vino, ko je poslo vino. Ožigosal je pač ljudi, ki niso živeli po božjih zapovedih, posebno pismarje, pismonke in fariseje.

Nekateri današnji kristjani razumejo popolnoma drugače njegove nauke. Tako se je na pr. ustanovila ženska krščanska temperenčna unija. Ta unija se ne briga za Kristove nauke kot na pr. da se delavec na ne vtrguje dnina, ali da se s tistim ravno tako ravna, ki je prišel pozno na delo, kot z onim, ki je bil prvi na delu. Ampak ta unija krščanskih žen hoče predvsem preprečiti uživanje vina, piva in drugih opojnih pijač. Ker je to že prepovedano po zakonih, so se krščanske žene spravile na tobak. Najprvo hočejo odpraviti kajenje cigarete, kadar bo to odpravljeno, se spravijo na smotke, pipe itd. In to imenujejo krščansko delo.

RAZNO ZA NAŠE ZORAVJE.

Za čem umrje človek. — Za smrt človekovo je cela vrsta najrazličnejših vzrokov. Eden prvih vzrokov je, da človek umre od starosti; radi oslabejanja in starosti mu odpove organizem in mirno brez vsakih bojev človek umre. Radi ponesrečenja, smrtnih udarcev in sploh nenaravne smrti je danes več kot naravne smrti radi starosti. Če je tudi bolezen povzročiteljica smrti, o tem piše nek švicarski zdravnik v svojem letopisu, ki pravi, da največ smrti povzročijo bolniki valed okuženja, to je 22 odstotkov. V prvi vrsti mori tuberkuloza s vseh organov, predvsem seveda pljuč, to je 14,8 odstotka, kar pomeni, da se ima vsak sedmi človek "zahvaliti" tuberkulozi za uničenje življenja. Vse druge kužne bolezni v sedmih časih precej uspešneje zdravijo po civiliziranih dešelah. Zednja leta je mrazlica pobrala velik odstotek ljudi in napravila v tem izjemo. Veliko smrti povzročijo tifus, škrlatinka, spolne bolezni, difterija in vnetje pljuč. Toda nobena teh bolezni ne povzroča toliko umrljivosti kakor jetika. Za tuberkulozo je največji morilec rak, za katerim umre 8 odstotkov ljudi. Obolenost človeških organov povzroča smrt v različni meri. Največ ljudi umre, če zbolijo na pljučah, teh je 22,6 odstotkov, na srcu 10,8 in čevih 8, možganih 4,3, na živcih 8 in jetrih 1,7. Najbolj obštetljivi so organi, s katerimi dihamo, dalje s katerimi se prehranjujemo, ki ne morejo sprejemati hrano in valed tega je povzročena smrt po izstradanju. Skoraj ravnnotoliko števje zahteva odpoved organov, ki zalagajo človeško telo s krvjo, pri čemur igra glavno ulogo srce. Neverjetno dosti smrti zahteva tudi obolenje živcev, ki so v tesni zvezi s možgani.

Negovanje zob. — Zobozdravniki vedno priporočajo, da si vsak dan po dvakrat ali trikrat anašimo zobe, to je po vsaki jedi, pri čemur naj se poslužujemo ščetke in prahu za čiščenje. Če hočemo dobiti dober zobni prah, navadno precej stane, o slabem prahu pa je maresklo v dvomih, dali ni zobem škodljiv. Kot nadomestilo zobnemu prahu ali kremi prav dobro služi navadna voda, ki ji pridamo prav malo superoksid. Ko povijemo hrano, nedvomno ostanajo mali delci na zobeh, četudi jih čistimo s zobobrebom. Ti delci hrane so pravo gnezdo za razne bakterije, a jih do zadnjega lahko odstranimo s omenjeno vodo. Po navadi anašnje s ščetko niti toliko ne odleže kakor uporabljane čiste vode s primernim superoksidom, vendar moramo ščetko uporabljati, da se ne nabere na zobe oni kamen, ki je tudi torišče neštetih bacilov in povzroča, da zobje pričenjajo gniti. Zobje v slabem stanju, če enkrat prično gniti, gnijejo hitro in od tam prihaja mrazikatera bolezen, da bi človek tega ne pričakoval. Z gniliimi zobmi, ki navadno tudi povzročajo hude bolečine, ne moremo tako uspešno žvečiti hrane in kot taka, neprežvečena, daje želodcu toliko več dela, da jo razkroji. Napenjanje želodca, ki v zdravem stanju ne pusti naprejšnikake hrane neprebavljene, pa je usodopolno ter povzroča razne notranje bolezni kot na želodcu samem, ledvicah itd. — Nadjje je

jako dober pokončevalec bacilov, ki se zbirajo okoli neosnaženih zob. Posebno kisa jabolka, če jih dolgo žvečimo in njih sok doseže vse praznine okoli zobov, umorijo bakterije do poslednje. — Proletarec ni mogoče plačevati dragih zobozdravnikov za anašnje zob, plombranje in drugo negovanje, zato je toliko bolj priporočljivo, da si drži usta vedno snažna, kar vzame jako malo časa, če jih čisti redno. Snažen zob vsaki dan dvakrat je najboljši zobozdravnik, četudi se prtem poslužuje le čiste vode in do pozne starosti boste lahko ohranili zobe zdrave.

Učinkovanje seruma soper difteriji. — Pred časom je bila difterija ena najbolj grozljivih boleznitotrok, kateri je malone vsak bolnik podlegel. Odkar pa so iznašli zdravilo za to bolezen, namreč, da krvna voda na difteriji bolnih živali, če se jo uporablja kot serum za cepljenje, od tedaj je strah pred to strašno davliko otrok polegel. Zdravniki poročajo, da odkar so iznašli to cepilno sredstvo, difterija v Ameriki si oar ni polegla, toda sedaj umre samo četrti del toliko otrok kot jih je umrlo pred uporabljenjem seruma. Čimprej obolelega otroka dobijo zdravniki v roke in mu vcepijo serum, toliko mlajša je bolezen. Kakorhitro prične otrok tožiti, da ga bilo v grlu in je videti v ozadju ust pri grlu živo bele pege, takoj je treba zdravniškega sveta. Zdravi, ki so prišli v dotiko s bolniki na difteriji, se morajo podvreči cepljenju, kar zelo omaji razširjenje bolezni. Učinka na kako drugo obolenost serum nima. Ako cepljenje toži, da mu hudo bje srce ali ima kakve bolečine v prsih, ni to posledica cepljenja temveč difterije same.

Gliste pri otrocih. — Gliste se navadno neškodljivi prebivalci človeškega telesa. Kakor pa se daj poročajo iz Španije, so pogosto povzročiteljice hude naduhe. Ko so se otroci igrali na cesti se je v nekem kraju pogosto pripetilo, da so med igranjem nenadoma prišli hudo kašljati in polotili se jih je nekaj krč, da niso mogli priti do aspe. Ta pojav so pripisovali sitnim glistam, in res, ko so otroci prešli od zdravnika bopbonške soper gliste ter se nadeležno opostili, penehal jih je vsak krč, lahko so dihal in nihče ni več kašljal. O glistah torej ne smemo soditi, da so vedno neškodljive, temveč vedno gledati, da se odstranijo od telesa.

Živi tuberkulozni bacili kot zdravilo. — Kot sadnja nada za rešitev jetičnega človeka, ki se nahaja že v slabem stanju in ga imajo v posebnih bolnišnicah za jetične že v zadnjem oddelku, je polkus zdravljenja s živimi tuberkuloznimi bacili drugega človeka ali goveda. Profesor H. Selter v Koenigsbergu je mnogokrat napravil polkus s uporabljenjem živih tuberkuloznih bacilov in podaja v Zdravniškem tedniku, ki izhaja v Nemčiji, poročilo, da je treba nadaljevati s proučevanjem tega zdravila. Po mnenju Selterja, bi se dalo s živimi tuberkuloznimi bacili uspešno zdraviti bolnika, ako se mu vasa pod prano kožo serum v ne preveliki množini. Vsesani živi bacili so nekaj protistrup za zastarane bacile v telesu, ki se med seboj uničujejo in tako je zmanjšana ali odpravljena njih moč na okuževanje drugih še zdravih delov telesa. Selter se je posluževal tega seruma in nekaterim bolnikom je šlo na boljše. Da bi polkusno zdravilo škodovalo na bolnikovo stanje, tega ni bilo opaziti.

Pobijanje rumene mrzlice in malarije s pomočjo rib. — Od znanega oljnega magnata v Ameriki ustanovljen inštitut za zdravljenje po imenu "Rockefeller Foundation" je sadnja leta proučeval na zapadnem obrežju Južne Amerike izbruhlo mrzlico, ki je bila potlačena leta 1920, naslednje leto pa je zopet prišla razsajati med tamkajšnjim prebivalstvom. Tja je šla ekspedicija, ki se je mnogo prizadevala, da uniči to kruto bolezen, posebno njene raznašalec posebne vrste komarjev (Stegomyia). Ko uspešno sredstvo za uničevanje komarjev jih je našel v blisk so bile ribe, ki so jih nalovili in prenesli v nekatere hranilnike za vodo celo po 750.000. Pri takih nabiralnikih so se seveda zbirali tudi komarji, ki pa so jih ribe pridno uničevale in od meseca julija 1912 se ni bilo slišati o nobenem slušaju rumene mrzlice več. V dotičnih krajih ni bilo drugega sredstva za uničevanje komarjev, ki so zdini raznašalec te epidemije.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Prodajnik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, box 52, Johnston, Pa.; tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. knjižničar John Vagrish, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj, glasila Filip Gadin.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.; Martin "članar, box 278, Harborton, Ohio; Fred A. Vider, box 673, Ely, Minn.; John Terrell, box 92, Hendersonville, Pa.; John Gorlak, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHOODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, box 286, Moon Run, Pa.; John Groselj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, box 104, Gross, Kans., za jugoslad; Max Mare, box 166, Buhl, Minn., za severozapad; Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zeitz, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O.; William Sitter, 5305 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:

Prodajnik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Jos. Skuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kara, 6202 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZORI!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrli takole:

VSA FIŠMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo "Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebuje se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na zvezi: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo "Frank Zeitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom "Prosveta", naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 30. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

FRANCIJA IN ANGLIJA V NOVEH VOJNEM PAKTU.

(Nadaljevanje s prve strani.)

To so doslej znani pogoji Anglije in Francije jih bo podpirala za dobro ceno.

Več ko tri leta je Anglija držala Francijo na usdi glede odškodninskega pritiska na Nemčijo, Francija je pa držala Anglijo glede politike na Bližnjem vzhodu. Ko je Lloyd George padel, je takoj zapihal drugi veter. Njegov naslednik Bonar Law je izpustil usdo in dejal Poincareju: "Daj nam, kar mi hočemo in ti imej, kar Francija hoče."

V soboto je prišel lord Curzon v Pariz a quid pro quo — in pogodba je bila sklenjena. Francija ima zdaj proste roke, da lahko pesti Nemčijo kolikor hoče in Anglija ima proste roke, da lahko pesti Turčijo. Obema se najbrž pridruži še Italija.

Angleški reparacijski delegat John Bradbury je bil že obveščen, da naj podpira zahteve Francije glede nemške odškodnine do skrajne meje.

Lausanne, Švica, 20. nov. — Poincare, Curzon in Mussolini so dosegli preliminarni sporazum glede skupnega programa, ki ga predlože Anglija, Francija in Italija na mirovni konferenci s Turki.

Mussolini je čakal Poincareja in Curzona v Territetu. Ko je prejel telefonično poročilo iz Lozane, da ga Poincare in Curzon vabita tja na sestanek. Mussolini je odgovoril, da morata onadva priti v Territet in prišla sta s posebnim vlakom. Vsi trije so potem obedovali v hotelu in se pogovarjali o turških problemih. Mussolini je dejal, da ga bodočnost Italije in

IŠČEM SLUŽKINJO

v starosti od 35 do 40 let, kot za varuhinjo petim mladoletnim otrokom, starim od 3 do 9 let. Plaša po dogovoru. Katero veselje, naj se takoj prijavi na naslov: John Zdošek, Box 571, Maynard, Ohio.

(Adv.)

Pravi importirani avtomatični revolver.

Kaliber 38 ali Kaliber 32

Velika vrednost za val denar. Naročen je finan material in pribor za to delo. Kravni orodje, ročnik, plavajoča jela in sorodne vrste pri strojnem stroju Standard Smith & Wesson patrone. Izstrelki petstotni. Najboljši vrsta revolver, ki je bil še kdaj importiran v našo deželo. Kaliber 38 ali 32. Cena \$4.75.

Imamo le določeno število teh v saloni so ti posredni cenji \$4.75, ki so v resnici prave vrednosti dvakrat toliko.

Pri naročilu gorvite kalibrskega revolverja in približno \$50, za najhitrejšo dostavo pošljite \$4.75 plačilo, ko se vam prične revolver na dom. Popolno zadovoljstvo jamčimo ali pa vrnemo denar. Piti le denar.

UNION SALES COMPANY, Dept. 714, 16 So. Dearborn St., Chicago, Ill.

entente bolj zanima kakor Turčija; zahteval je absolutno enakopravnost Italije v ententi.

Curzon ni s eno samo besedico omenil izpraznitve Carigrada in okine. To znači, da bo Anglija zahtevala trajno okupacijo Dardanel pod kamoflažo lige narodov, katera je pod kontrolo Velike Britanije.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

NAZNAVILLO IN ZAHVALA.

Tužnim srecem naznanjam žalostno vest, sorodnikom, znanec in prijateljem, da je umrla moja soproga in mati osem še nedoraslih otrok

MARIJA VERHOVNIK.

Umrla je dne 5. novembra 1922 ob 7 uri v jutro, po 10 dnevni bolezni po porodu. Bila je doma iz Pustega Polja ob Rečici v Savinjski Dolini na Stajerskem. V Ameriki je živel 16 let. Tukaj zapuša mene žalujočega soproga in osem otrok. V starem kraju nekaj sorodnikov in tu Ameriki pa sestro Kunigundo Tratnik in eno pol sestro obe v Milwaukee, Wis., ter druge sorodnike in na Universal, Ind. bratrance Joseph Cigale. Pogreb se je vršil dne 7. nov. t. l. po katoliškem obredu. Da je bila priljubljena med sorojaki se je pokazalo pri pogrebu. Najskrenejše se zahvaljujem društvam št. 16, S. S. P. J. Z. katerega članica je bila pokojnica, nadalje dr. Skala št. 50, S. N. P. J. dr. Studenšek pod akalo, št. 213, S. N. P. J. in Srbskemu društvu iz Clifton, Ind., nadalje dr. št. 305, S. N. P. J. iz Universal, Ind. in dr. št. 461, S. N. P. J. iz Shirkieville, Ind. Nadalje se zahvalim vsem prijateljem, bodisi od moje ali njene strani, kakor tudi vsem sorodnikom za darovane krasne vence in sveče šopke svetilje, katere ste položili pokojnici v blagi spomin, enako hvala vsem društvam, ki so darovala vence. Hvala tudi druščinam Osep, Špeh, Brunet, Pinoza, Ciraj, Topolovšek, Osep, Rupnik, St. Žurik, Zupančič, Gramer, Tratnik, J. Cigale, J. Verhovnik, Kranje, Božič, Zore, Mahovec, in Socijalistnem Klubu. Posebno se zahvalim Victor Zupančiču, kateri mi je pomagal vse vrediti za pogreb, ter bratu Škofu za nagrobni govor. Hvala njeni sestri in hčeri, ter mojemu bratu, ki so prišli iz Milwaukee, Wis. in se vdeležili pogreba, hvala za dane darove vsem skupaj a še posebno Mariji Novak iz West Allisa, Wis. Tebi draga Lena in mati pa želimo spavaj mirno v hladni ameriški zemlji. Zaljubljeni ostali: Vincenc Verhovnik, soprogr, Mary, Anna, Mathilda, Wilie, Elizabeth, Eustina, Joe in Katherine, otroci, vsi na Universal, Ind.

BABICA.

Obrat iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE ČEGRAR.

(Dalje.)

"Vas je res, o kresu je njegov rojstveni dan," oglaš se Zalika. — "In kaj mi daš za vezilo?" vpraša Jolek, kakor da se ni nič zgodilo. — "Slamnatu povelo. Ker si tako razposajen," smeje se Zalika. — "Tega nečem," odvrne deček, pomrknje mu lice, in otroci se mu smejejo. — "Kaj pa ti dobiš za vezilo?" vpraša Barbika Zaliko. — "Nič, te navade med nami ni, ampak le med gospodo. Enkrat pa sem dobila vezilo od nekega preceptorja, ki je bil v gradu pri oskrbniku. Vasj ga imam tukaj v knjigi," in vzela je iz molitvenika zložen list, na katerem je bila čestitka v verzih pisana; okoli in okoli je bil naslikan venec iz rož in potočnic, s tiglami naboden. "Shranila sem ga, ker mi je venec všeč, vsaj čestitke ne umejem." — "Kako ali ni čestitka?" vpraša babica. — "Čestitka je, ali grozno učeno; poslušajte, kako se začneja: 'Uslili me, draga krasotica, Ladinca gojenka!'" Prosim vas, to je španjsko in take glume so vsakoz. Jaz nisem gojenka, še imam, hvala Bogu mamu; ta človek je imel iz teh knjig ves zahotetan um." — "Tega si ne smemo misliti, mila deklica, bil je človek zrelega razuma, v šolah učen, tak se vse tako povodi s našimi razumom ne ujema. Ko sem bila še v Klasku, bival je med nami tudi tak mojster pisar, njegova gospodinja — taki pisarji se ne ženijo radi — hodila je vsakih k nam in pripovedovala nam o njem, kako čudna prikazen je. Ves dan je v knjigah ril, kakor krt; da mu ni rekla Suzanika: Gospod, pojditte jest, ves dan ne bi bil jel. Suzanika pa je morala vsake stvari vzpomniti, da nje ni bilo, moli bi ga bili snedli. Vsak dan je šel eno uro na izprehod, pa vselej sam, ni ljubil družbe. Enkrat, ko je odšel, skočila sem k Suzani, ona je ljubila sladko rozoljo,

in jaz, daš mi to žganje ni mari, morala sem ji željo izpolniti in popiti kupico. Ali vselej mi je govorila: 'Naš stari tega ne sme vedeti, on pije le vodo, samo nekaj kapljic vina kane vanjo; meni vedno pravi: Suzanika, voda je najzdravjša pijača, ako ostaneš vedno pri vodi, bodeš zdrava in srečna — in jaz si mislim: Res je dobra, ali meni tudi rozoljica diši. Tako ostaneš živa kakor ptica; jed in pijača, to ni nič, samo da človek živ ostane. On ima železce s knjigami napolnjen, lepa hvala za tako hrano. — Tako je Suzanika vedno svoje trdila. Enkrat me je peljala tudi v njegovo sobo; svoje žive dni se ni smela videla toliko knjig, kolikor tam, cela skladišnica je bilo nakopišenih. — No, glejte, Majdalena, govorila mi je tedaj, to-le ima naš stari v glavi; čudim se, da mu se ni še glava zmešala. — Da ni mene, ki ga čuvam kakor majhno dete, Bog ve, kaj bi se iz njega bilo. Jaz moram imeti razum povodi, on ga nema nikoli, le v teh registrih. In sveto potrpečljivost moram z njim imeti. No, ali enkrat se je nad knjigami tudi raznožil in skakal, kakor bi ga bil pes popal, ali črnil ni, da se mi je smilil. Ali včasih je potreba zarežati, kadar z njim ni več prebiti. Pomislite, Majdalena, imel je v tej izbi prahu kakor na cesti, in pajčevin povodi, kakor v starem zvoniku; in mislite, da sem smela priti s metlo? — Ne. Pa mislila sem si: čakaj, dobiš te; kaj mi je bilo zanj, ali šlo je za mojo kožo; moja sramota, ako je prišel kdo k njemu in videl tak nered. Poprosila sem enkrat znanega gospoda, pri katerem se on najraje drži, da bi ga zadržali, in me tem sem povodi umila, pomela, da je bilo komu podobno. In glejte, Majdalena, kak človek je to! Še poznal ni, da je umito, še tretji dan ne. Pač da se mu je zdela, da je v izbi svetleje. Primaruha, da ne bi bilo svetleje! Tako mora človek s takimi čudaki ravhati.

Vselej, kadar sem prišla jaz k nji, ali ona k nam, imela je kaj o starcu tofili, ali za ves svet ne bi se bila od njega ločila. Enkrat pa jo je v strah pripravil. Šel se je spet izprehajati in areal onega znanca, ko je šel na Krkonoske gore. Nagovoril ga je, naj gre

z njim tak, kakoršen je bil. — Suzana čaka, čaka, gospoda ni prišla je noč, njega le ni. Pritekla je k nam vaa preplašena, plakala je in imela smo z njo kaj opraviti. Zjutraj stoprav je svedela, da je odšel; to je počenjala in arčila se nanj, da je bila groza. Še le štiri dan je prišel, ali ona mu je vsak dan kuhala južno in večerjo. — Ko je bil doma, pritekla je k nam in povedala: No, glejte, to je tako, ko sem ga prišla, odgovoril mi je: No, no, ne kričite, šel sem se šetat, in pomudil se na Snežki, zato nisem mogel precej priti. Enkrat nam je prinesla nekaj knjig in povedala, da je to njen stari spisal, naj čitamo. Pokojni moj Jurij je znal dobro čitati, čital je tedaj, ali mi nismo tega prav nič umeli; tudi verzje je delal, pa še teh nisimo umeli, to vse je bilo visoko učeno. Suzana pa je rekla: "No, to je zato; ker se mu v glavi meša!" Ali ljudje v mestu so ga zelo čislali, in vsakdo je govoril, da njegov razum presega naš um."

"Jaz sem kakor ta Suzana," reče Zalika; "prav nič ne maram za učenosti, katerih ne morem umeti. Ko alikim lepo prepevati in vas, babica, pripovedovati, to mi je ljubše od vsega modrovanja. — Ali ste alikali pesem, katero je zložila Meta s Črne gore?" — "Mila deklica, meni povetne pesmi več ne grede po glavi, tudi se več mnogo ne menim zanje; še so minili tisti časi, ko sem za pesmice na vas tekla, zdaj pojem le pobožne," odgovori babica.

"Kaka pa je, Zalika?" vpraša Lenčika in Barbika. — "No, počakajte, še vsaj naučim, začne se: 'Drobna ptica priletela, na drevesu je zapela.' — 'Moraš mi jo danes, ko k vam pridem, zapeti,' obrne se Jakob na voz. — 'Če hočeš, dvakrat. Bile smo na tlaki na graščinskem travniku, prišla je tudi Meta; in ko smo počivale pod brdom, reče Joštova Anica: 'Meta, zloži nam pesem!' — Meta je malo pomislila, pa se je zasmijala in začela peti: 'Drobna ptica priletela, na drevesu je zapela; deklici zaljubljena, lice dan na dan blesti!' Anica pa se je zato skoraj razjezila, mislila je, da to na njo leti; to veste, da ima Tomaža, da je nevesta. Ko pa je Meta zapela, da jo je to speko, brzo je zložila dru-

go vrtico in jo obrnila na dobro: 'Molči, molči, drobna ptica, ne uganjaj šal, lažnica; imam zorna latica, pa sem ti zaljubljena!' prav, prav, več nam je bila in naprev je bil tako lep in mili! Ženovske deklice bodo poslušale, o ne je še ne znajo," reče Zalika. Lenčika in Barbika sta poslušali novo pesen, ko je voz drdral mimo gradu. Pred vrati je stal najmlajši sluga v črni obleki, mršav mladenci srednje postave; z eno roko je gladi črno brado, palec druge roke je imel v zlati verižici, ki mu je visela krog vrata, da so se mu videli na pravih svitli prstani.

(Dalje prihodnjič.)

Maksim Gorki:

RESNIČNA BAJKA.

(Konec.)

Žena mu odgovori:

"Na mojem potu sem našela samo na eno morje; na njem je bilo veliko otokov in ribarskih čolnov. Kadar pa se išče ono, kar arce ljubim, tedaj veje na morju vedno ugoden veter. Onim, ki so rojeni ob morški obali, je lahko preplavati reke. In planine? Jaz jih nisem videla. ... Če sem na poti zadel na gozdova? Sem, toda hitro sem jih prešla. V gozdovih sem srečavala divje prečice, medvede, rise in divje bibe s upogajenimi rogovi; dvakrat sem srečala tudi panterja, ki me je ravno tako gledal, kakor me sedaj Ti gledaš, toda vsaka zver ima arce; jaz sem jim govorila, kakor sedaj Tebi govorim in vse zveri so verjele, da sem mati in so me pustile; ker so imele usmiljenje do mene! Kaj ne veš, da živali ravno tako ljubijo in ravno tako branijo življenje in svobodo svoje dece, kakor mi!"

"Prav imaš, žena!" — reče Timur. "Često ljubijo živali silnejše in vstrajnejše od ljudi."

Ona nadaljuje ko otrok, ker vsaka mati je v svoji duši stokrat otrok.

"Ljudje so vedno le deca svojih mater. Vsakdo imenuje kot svojo eno mater, pa i Tebe, človek je rodila žena! Ti moreš tajiti Boga, ne moreš pa tajiti matere. ... Vrne mi moje dete, ker jaz sem mati in moje srce ga zahteva!"

Strážni razdiralec mest, hromi Timur-Guguran, nagne glavo na prsa.

Daljši čas je molčal, nato pa se okrene k prisotnim in reče:

"Men tauri kuli Timur! Jaz sluga Božji, Timur, Vam rečem, kar je pravo. Glejte! Mnogo let sem še preživel in že polnih trideset let ne odneham, da s to roko rešim smrti njeno žrtev, ker mi je ugrabila mojega Džengarira, solnce mojega življenja, luč mojih oči! Kraljestva in mesta so se borila s menoj, toda nikdar in nikjer ni imel v mojih očeh človek tako vrednost; nikdar in nikoli nisem znal, kdo je on in kaj bom srečal na svojem potu. Ko sem premagal Bajazita jaz, Timur, sem mu dejal: 'O Bajazit! Več ko jasno je, da ima Bog zelo slabo mnenje o državah in o ljudih. Poglej samo one, katerim je dal oblast nad ljudmi; ti si grbast, jaz pa sem hrom. Tako sem mu tedaj dejal, ko so ga vkovale v verigah pripeljali pred me in ko se je zrušil pod peso teh verig. Tako sem mu govoril v njegovi nesreči in čutil sem, da je življenje grenko kakor pelin, ki stane iz razvalin.

Jaz, božji sluga, Timur, Vam pravim, kar je pravo! Glejte, tu pred menoj sedi žena, kakršnih je brez števila; toda ona je prebudila v meni čustva, za katere dandaj še nisem znal. Ona govori meni kakor sebi enakemu. Ona ne prosi, temveč zahteva. In sedaj vidim, zakaj je ta ženska tako močna; ona ljubi in iz ljubezni se spoznava, da je njeno delo življenjska iskra, ki ne more postati plamen za mnoge veke. Mar niso bili vsi proroki otroci, mar niso vsi junaki slabotni in brezmočni ljudje?"

O Džengir luč mojih oči, mogoče je bilo za Tebe določeno, da daš zemlji toplote, da seješ srebro, a jaz sem jo z obilno krvjo gnojil, da je postala mastna in plodna. ...

Dolgo ostane zamišljen Bli sveta. In šele kasneje izpregovori:

"Jaz božji sluga, Timur, Vam pravim, kar je pravo! Tri sto konjenikov se naj takoj poda v vse moje dežele in naj najdejo sina te žene. Ona pa naj ostane tu, da čaka s menoj, dokler ne prinesejo njega. Tistega, ki mi na svojem sedlu prinese njenega sina, bom

storil srečnega za vse čase. Ali si zadovoljna, žena?"

Ona potegne črno kito z lica, nasmešno se, pokloni se mu s glavno in odgovori:

"Sem, o gospodar."

Tedaj vstane strašni stari in molčeč se prikloni pred ženo.

Žena pa se mu je odsmehnila in vsi kralji, knezi in vojakovodje; pa tudi vsi ostali otroci, ki so bili tu, so gledali to mater in se jej nasmeševali.

Kar je tu povedano, je božja resnica; vsaka beseda je resnična; naše matere vedo to: vprašajte jih, pa vam bodo odgovorile:

"Res je. Vse to je suha resnica; me smo močnejše od smrti, me, ki dajemo svetu neprestano pesnike, modrijane in junake; me smo one, ki sejemo setev, iz katere nikne ono, s čemur se svet ponaša."

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Resniti letošnje žetve.

Po podatkih komisije, ki jih je poljedelarsko ministrstvo poslalo po državi v svrhu čim točnejše ugotovitve uspehov letošnje žetve, je izdalo poljedelarsko ministrstvo sledečo cenitev žetve: pšenica 118.000 vagonov, ječmen 26.014, oves 31.394, ri 11.278 in koruze 247.763 vagonov. V teh številkah podatki pasivnih pokrajin niso zapodeni. Potreba v cel državi znaša: pšenice 103.894 vagonov, ječmena 17.455, ovas 23.985, ri 2418, koruze 181.437 vagonov. Preostanek letošnje žetve za izvoz bi torej znašal: pšenice 14.323 vagonov, ječmena 8559, ovas 7609, ri 8869 in koruze 66.626 vagonov. K temu pride še preostanek lanske žetve, in sicer najmanj 12.800 vagonov pšenice ter 38.185 vagonov koruze. Država bo imela torej vsaj 150.000 vagonov žitaric za izvoz.

Statistični urad v Zagrebu je izdelal prve podatke o uspehih letošnje žetve v Hrvatski in Slavoniji. Po teh podatkih se je pridelalo leta 1922 (v oklepajih primera s povprečnim pridelkom 1906 do 1910) vagonov: županijsko-ličko-kraška 1465 (2144), modruška rečka 911 (1319), zagrebaška 3045 (4605), varaždinska 1613 (1941), bjelovarska 5289 (6436), požeška 4778 (5945), viroviška 11.511 (11.472), sremska 12.520 (18.000). — Skupaj torej 41.711 (51.870) vagonov. Primanjkljaj znaša okoli 20 odstotkov.

Belgrajaka "Epoha" je preobčila pisma kraljeviča Jurija, v katerem je ta ostr napadel svojega brata. Ker je domneval kraljevič Jurij da bo list zaplenjen, je kupil 200 izvodov "Epoh" ter jih razdelil med narodne poslance. Vlada je sklenila, da bo kraljeviču Juriju odvzela vse pravice in privilegije ki jih uživa kot član dvora.

V Subotici so obsodili na štiri leta težke ječe služkinjo Marijo Garlice, ker je izvršila 17 različnih tatvin. Okoldovala je stranke za več tisoč dinarjev. Služkinja je žrtev kapitalističnega sistema.

Domadi izum zrakoplova brez motorja. Stjepan Horni, pilot v Novem Sadu je izumil zrakoplov brez motorja, s katerim je napravil že nešteto poizkusov, ki pa so se mu vsi obnesli. Svoj aparat je sestavil s pomočjo inženirja Ružičke. Horni se je odločil preizkusiti poizkuse v Zagrebu, ker hoče zainteresirati za svoj izum in svrhu financiranja svoje delavnice, tamošnje industrijske kroge.

V belgrajski mestni klavnic so se 3. nov. stekli mesarski pomočniki. 18letni Ljubomir Milosavljević je pri tem pretepu zaklal svojega tovariša 19letnega Savo Radosavljevića.

Samomori so se v Sloveniji zelo pomnožili. Leta 1921, se je umrlo 120 oseb. Od teh se je 53 obesilo, 38 ustrelilo, 18 pa utopilo. Tri so se zaklale, tri vrgle pod vlak, dvoje pa se jih zastrupilo.

Nad Splitom se je 28. oktobra utrgal oblak, ki je poplavljal vse mestne ulice. Voda je tekla po njih v potekih. O ogromnih povodnih poročajo nadalje iz Vojvodine, kjer sta izstopili Donava in Tisa. Vsa polja in njive so uničene. Škoda je neprecenljiva.

Meje v Prekmurju. Z merodajne strani se nam poroča: Ko so se postavliali v Prekmurju mejniki proti Madžarski in tudi večkrat pozneje, so se širile po Prekmurju vesti, da bo precejšen del tega našega ozemlja prideljen zopet Madžarski. V resnici je stavila razmejitvena komisija — kljub protestu našega delegata — predlog Ligi narodov. Po tem

predlogu naj bi se odcepilo od naše države 26 obmejnih občin — med njimi tudi Dolnja Lendava — s 17.000 prebivalci, med njimi 7000 Slovenci, ter zopet priključilo Madžarski. — Liga narodov je imela nalog, naj posreduje med našo in madžarsko vlado, da se to vprašanje prijateljsko uredi. — Sedaj objavlja Liga narodov v svojem glasniku "Résumé mensuel des travaux de la Société des Nations" za mesec september, da se kljub vsem naporom ni posrečilo doseči med obojema državama sporazuma, po katerem bi se popravila meja. Naša država, da je bila sicer pripravljena dovoliti neko malo korekturo, pa le proti primerni kompenzaciji na drugem mestu. Madžarska pa je izjavila, da dovolj zahtevano kompenzacijo, toda le, ako se naša država podvrže razsodbi Lige narodov glede Prekmurja. — Liga narodov je sprevidela, da je vsako nadaljno posredovanje brezplodno in je to sporočila konferenci poslanikov v Parizu. S tem je vprašanje meja v Prekmurju v dosedanjem obsegu ostane pri nas, mejniki se ne bodo več prestavljali.

V Ljubljani so pripravili v Ljudski posojilnici stanovanje za dr. Šušteršiča, ki se te dni vrne v Jugoslavijo iz Woltersa na Tirolo. V klerikalnih krogih vlada zaradi njegovega prihoda velika napetost.

Med češkoslovaško in Jugoslavijo se je dosegel valutni dogovor, ki bo omogočil stabilizacijo dinarja in češkoslovaške krone. V političnih krogih si že maneje roke, češ, da je gospodarski problem je rešen. Opetovano smo že povdarjali, da ne verujemo dosti v umetne načine ustaljenja valute, pač pa da verujemo v organizacijo dela, ki se bo morala pokazati na vseh koncih in krajih.

V Pulju so napadli fašisti udarilence obnega zbora "Posojilnice v Pulju" ter jih neusmiljeno pretepili. Več oseb je bilo teko ranjenih. Fašistovski teror je nepopisen.

Za kuhanje piva doma. Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhanje vedno le najboljše in najcenejše. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih trgovinah damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

BOŽIČ SE BLIŽA!

Kakor druga leta bodete gotovo tudi letos poslali svojcem primerno denarno darilo za božič.

Naša banka pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po nizki ceni. Poleg tega je letos storila še posebno odredbo, da bodo božične denarne pošiljave točno dostavljene.

Prejemniki dobe denar na svoji domači pošti brez vsakega odbitka.

Ako pa ste namenjeni potovati za božič v stari kraj, tedaj se poslužite naše banke, ako hočete biti točno postreženi.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO
Zakrajšek & Čičark,
70 — 9th Ave., New York, N.Y.

French Line

MITRA VOJENJA V JUGOSLAVIJO
LA SAVOIE Dec. 2
ROUSSILLON Dec. 13
PARIS Dec. 20
LA BOURDONNAIS Dec. 28
Za več informacij se obrnite na naše konzulate in veleposlanstva. Za podrobne informacije se obrnite na naše konzulate in veleposlanstva. Za podrobne informacije se obrnite na naše konzulate in veleposlanstva.

Ivan Erazem Tatenbah.

Historičen roman iz 17. veka
slovenske zgodovine.

Josip Jurčič.

(Dalje.)

To se ji je z delo z njenega, nad navadnim ženstvom vzvišenega stališča, (katero soditi ni nalog pripovedovalcev), dovoljeno, da, celo ukazano. Tako je bil grof Ivan Erazem Tatenbah pogosto vabljn gost na Zrinjskega grad Čakovec, ali na grad Zrinjskega prijatelja Lokatelija, na Lepino, kjer so ga počasi pridobivali. Dali so mu tudi v njegovo okolico ljudi, kateri so bili popolnoma poučeni in so prevzeli nalog Tatenbaha vneti za skrajne namere, katere je imela zarta. Imena teh so: Vukovački, prej stotnik hrvaških strelcev, poslanec Zrinjskega, kapitan Kaldi, Zrinjskega nadkonjar Rudolphi, in več drugih. Ti so pridobili tudi Tatenbahovega tajnika Baltazarja Riblja.

Predno je Erazem Tatenbah vedel, kako, bil je v zaroto zapleten; misel, ime svoje oslavljenosti, oblast svojo, bogastvo povelicati, ali — celo — morebiti — vladarski prestol zasesti! — Komu v oni dobi bi ta misel ne bila laškala!

V nekem veselom društvu v Lepini, pri grofu Lokateliju, podpisal je bil Tatenbah tako imenovano "lilo", to je pismo, v katerem se je zavezal zaročnike z vsemi pomočniki podporati in na štirajdeset Slovenskem, noter do Nemškega Grada pripravljal tla za upor. Na pomoč so mu bili zgoraj imenovani moje: Vukovački, Kaldi, Rudolphi, Ribelj.

Tretje poglavje.

Pesem slovenskih upornikov l. 1635:
"Le vkup, le vkup uboga gmajna."

Juri Gornik (v nemških kronistih tedanjega časa n. pr. v ostankih mariborskega arhiva se nahaja njegovo ime spačeno v ime: Gurnigg) je bil veliki viničar, ali kakor so ga delavci in mali kmetje okoli imenovali "majer" (pristav) v velikem vinogradu, katerega je Erazem Tatenbah imel v Visovljah, vinski gorici na Pohorju blizu Slovenske Bistrice. Bil je petdesetleten mož, visok in krepak. Da si je bil sam sluga, je ravnal ostro z delavci in kmeti, ki so morali tlako delati njegovemu gospodu. Pri tem pa jih in negovoren; vedel je o samem sebi, da more človeku škoditi tudi ena beseda. On ni ljubil nikogar, in nje ga nihče — razen edine njegove hčere, najlepše deklice pod farno Sv. Benedek, kakor je ondodni narodno-slovenski govor kratki češkega svetnika Vavclava, ali Vavclava, kateremu na čast je tam cerkev zidana ob času, ko so Čehi pod Otokarjem (predno jih je Rudolf Habsburški zmagal na Moravskem polju) izkukali oblast dobiti in utrditi si tudi na Slovenskem.

Juri Gornik torej je bil lepega dne avgusta meseca l. 1635. v velikih skrbih in opraviti je

imel okoli gosposke hiše v vinogradu toliko, da si je želel danes imeti štiri roke. V jutru mu je bil namreč posel iz bližnjega Račjega grada, kjer je takas bival njegov gospodar, močniti grof Tatenbah, prinesel poročilo, da se popoldne ali proti večeru več gospode in veljavnih moči zbere v vinogradiški gosposki hiši, med temi grof sam. Ukazano mu je bilo pripraviti vse, kar je za pogostenje potrebno.

Jurju Gorniku se je to sicer, ker nenavadno, zdelo čudno, zakaj ob tem času, ko niti grozde ni zrelo, ni bil običaj, da bi prihajala gospoda. Da, poslednje dve leti niti jeseni "v branje" ni bilo nikogar.

Samo pisar ali tajnik grofov, mladi Baltazar Ribelj, ta je prihajal. Ta pač mnogopot. Večkrat ko ni bilo zaradi gospodarstva in računov čisto nič treba. A Juri Gornik, star poznavalec sveta in ljudi, je vedel dobro, da grofov pisar Baltazar Ribelj prihaja — zaradi njegove hčere Marijanice.

Danes pa ni utegnil ugibati, zakaj pride več gospode. Trebalo je v kleti stare pajčevine omesti, sobe osnažiti, posodo pripraviti, misliti za jed, okoli hiše in vinogradov odstraniti nerednosti.

Popoldne je bilo precej vse prirejeno. Marljivo je Gorniku in njegovim ljudem pomagala hčerka, lepa Marijanica. Zanj je bilo v sobah, v kuhinji in kleti še dosti dela. Vendar jo je oče videl, da se bliža ura, ob kateri imajo priti visoki gostje, ukaže hčeri, da mora za danes od hiše strani, in sicer v malo viničarsko kočjo, ki je dva streljaja od gosposke vinograde hiše stala na gori, vrhu vinograda.

Marijanica se je veselila videti krasno gosposko družbo. Ko so bili zadnji tu, je bila ona že napol dete, in vendar so bili prijazni k njo, ta in oni gospod jo je prijel za obradek in hvalil njene lepe oči, ramene lase in prerokoval, da "bode lepo dekle". In kako lepo so bili oblečeni! A danes ji oče ne pusti, da bi vae to gledala!

Posebno pa enega je želela videti med njimi, in tudi tega oče ne dovoljuje! Stari Gornik se ni dal prosliti, ena beseda pri njem je bila volja, kateri se ustavljati nihče ni mogel, komur je imel on ukazovati.

Solze v očeh, a brez ugovora se je morala mlada deklica seliti v viničarsko kočjo, kjer navadno ni prebival nihče.

Solnce je popoldne stalo še visoko, ko so šli od raznih strani posamič ali po dva, po trije vkup prihajati gostje. Bilo je več duhovnikov iz oblika, od Sv. Martina na Pohorju, iz Tinj, od Sv. Benedekla s Poljakeve, Prihove i. t. d. Razen njih je bilo prišlo tudi županov in svobodnih kmetov s Pohorja in s Ptujakeve polja. Videlo se je, da drug za drugega ni vedel, vsi vkup pa ni so poznali vzroka, zakaj so povabljeni. Stikali so torej glave, ugibali in v glavni reči morebiti ugnili.

Kmalu za njim pride grof Erazem Tatenbah sam.

(Dalje prihodnjič.)